

Mgr. Jakub Michálek, zastupitel Pirátů
Adam Zábranský, zastupitel Pirátů, člen výboru

Návrh usnesení výboru

k přímé volbě primátora hl. m. Prahy a starostů městských částí

Výbor pro legislativu, veřejnou správu, protikorupční opatření a informatiku ZHMP

1. **doporučuje** Zastupitelstvu hl. m. Prahy, aby projednalo následující návrh usnesení:

Zastupitelstvo hl. m. Praze **ukládá** Radě hl. m. Prahy, aby

1. zajistila v souvislosti s požadavkem na zavedení přímé volby primátora hl. m. Prahy a starostů městských částí zpracování návrhu změny zákona o hl. m. Praze a dalších zákonů,
2. předložila zpracovaný návrh Zastupitelstvu hl. m. Prahy k projednání s termínem 30. 9. 2017.

2. **ukládá** předsedovi výboru

1. navrhnout Radě hl. m. Prahy zařazení návrhu podle bodu 1. do programu jednání nejbližšího Zastupitelstva hl. m. Prahy a dále
2. přednést doporučení dle bodu 1. tohoto usnesení na nejbližším jednání Zastupitelstva hl. m. Prahy.

Odůvodnění:

Přímá volba zejména zavádí jednoznačnou zodpovědnost konkrétní osoby, kterou si lidé zvolí, za operativní řízení v rámci samosprávy obce.

Podle průzkumu agentury Phoenix z roku 2016 zná většina Pražanů pouze 9 členů Zastupitelstva hl. m. Prahy. [3] Velká část občanů tedy dnes ani nezná většinu členů Zastupitelstva, natož aby znala či sledovala politiku každého zastupitele. Jde o fenomén tzv. racionální neznalosti (Holman [2], str. 420).

Přímá volba primátora má hluboké teoretické i praktické opodstatnění.

Jednak z hlediska teorie je vhodné zavádět systém postavený na dělbě moci (*separation of powers*), kde se složky moci (tj. primátor + rada versus zastupitelstvo) vzájemně kontrolují a vyvažují, a tedy snižuje se riziko zneužití moci.

Vedle toho z hlediska praxe se v hl. m. Praze opakovaně ukazuje, že nepřímá volba vyvolává nestability, které vedou k neakceschopnosti vedení města (v minulém volebním období 3 různé Rady a v tomto volebním období 6 měsíců koaliční nestability).

Přímá volba je zavedena v sousedních zemích (Polsko, Německo, Rakousko, Slovensko).

Navrhované principy změn zákonů v souvislosti s požadavkem na zavedení přímé volby primátora hl. m. Prahy a starostů městských částí hl. m. Prahy jsme formulovali v návaznosti na odborná doporučení [4-6]:

1. primátor hl. m. Prahy a jeho náměstek budou voleni jako dvojice přímo občany hl. m. Prahy pokud možno v jednokolové volbě konané spolu s volbami do Zastupitelstva hl. m. Prahy (viz např. [Schulzova metoda](#)), a to na 4leté volební období,
2. dvojice mohou navrhopvat politické strany a hnutí a dále skupiny občanů s peticí obdobně podle podmínek zákona upravujícího volební strany ve volbách do zastupitelstva hl. m. Prahy; kandidáti musí být starší 21 let a musí mít trvalý pobyt na území hlavního města Prahy po dobu delší než 4 roky,
3. současné kompetence Rady jako výkonného orgánu přejdou na primátora hl. m. Prahy, který bude vrcholným výkonným orgánem samosprávy hl. m. Prahy; Rada se stane poradním a exekutivním orgánem primátora,
4. primátoru hl. m. Prahy náleží kompetence operativního řízení, zatímco Zastupitelstvu hl. m. Prahy dlouhodobá koncepční rozhodnutí (viz současná vyhrazená působnost Zastupitelstva hl. m. Prahy) a kontrolní oprávnění - oba orgány by měly spolupracovat v mantinelech daných systémem brzd a protivah,
5. členem Rady jmenuje primátor hl. m. Prahy osobu, kterou bude považovat za dostatečně kvalifikovanou pro danou funkci, a to s předchozím souhlasem Zastupitelstva; primátor bude oprávněn z části přenést své kompetence na člena Rady hl. m. Prahy; člen Rady slouží
6. primátor bude odvolatelný v referendu, které bude vyhlášeno

- a. na základě petice občanů s uvedením důvodu pro odvolání podpořené aspoň takovým počtem hlasů, který vyžaduje zvláštní zákon pro svolání referenda;
 - b. v případě závažného porušení právních předpisů nebo závažného etického deliktu na základě usnesení přijatého kvalifikovanou většinou zastupitelů.
7. mandát primátora zaniká ve stejných případech jako mandát zastupitele,
 8. v případě zániku mandátu primátora nastupuje na jeho místo jeho náměstek,
 9. primátor bude oprávněn rozpustit Zastupitelstvo, po čemž se automaticky budou konat volby do Zastupitelstva i nová volba primátora,
 10. pokud primátor pozastaví účinnost usnesení pro nesprávnost (§ 73 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze), vyžaduje přehlasování kvalifikovanou většinou zastupitelů,
 11. Zastupitelstvo získá vůči Radě další kontrolní oprávnění, prostřednictvím kontrolního výboru; primátor, člen Rady a zaměstnanec města bude povinen na vyzvání výboru v případě důvodného podezření vypovídat pod přísahou a budou povinni poskytnout všechny dokumenty,
 12. pro volby starosty městské části hl. m. Prahy platí ve vztahu k jeho městské části a zastupitelstvu městské části obdobně to, co platí ohledně primátora a jeho vztahu k hl. m. Praze a Zastupitelstvu hl. m. Prahy,
 13. kvalifikovaná většina by měla být mezi $\frac{2}{3}$ a $\frac{3}{4}$ všech zastupitelů.

Přímou volbu starostů by podle průzkumu hnutí STAN z roku 2014 uvítalo zhruba 86 % obyvatel a podíl lidí ochotných jít k volbám by se zvýšil o deset procentních bodů na 88 procent. [1]

Přímou volbu starostů měla v programovém prohlášení již vláda Petra Nečase, ale příslušný návrh zákona nakonec nebyl schválen.

Podklady:

[1] Týden.cz: [Přímá volba starostů by prý zvedla volební účast o deset procent](#)

[2] Robert Holman: *Ekonomie*, 4. aktualizované vyd. Praha: C.H.Beck, 2005.

[3] [Průzkum na téma znalosti a hodnocení pražských zastupitelů](#) - provedla agentura Phoenix research na vzorku 1011 respondentů.

[4] Petr Kříž, Ústav práva a právní vědy: [Přímá volba starostů, aneb přeměna loutek v loutkoherce](#)

[5] Ministerstvo vnitra: [Analýza zavedení přímé volby starostů](#), 2012.

[6] Parlamentní institut (Štěpán Pecháček, Martin Kuta): [Přímá volba starostů](#). Srovnávací studie č. 5.305, listopad 2010, aktualizace říjen 2014